9. Volby

Volby v České republice jsou založeny na zásadách všeobecnosti, tajnosti a rovnosti hlasů. Přímo se volí od roku 2013 ve všech typech voleb. Do roku 2013 se nepřímo, tj. prostřednictvím poslanců a senátorů, volil pouze prezident. Právo volit má každý občan, který v den voleb dovršil 18 let. Právo kandidovat a být volen má občan starší 18 let pouze ve volbách do krajského a obecního zastupitelstva. Právě údaje z těchto dvou typů voleb budou podrobněji analyzovány.

Volby do zastupitelstva kraje

Poslední volby do zastupitelstva Jihočeského kraje se uskutečnily v říjnu roku 2016. Čtyřleté funkční období zastupitelů skončí na podzim 2020, kdy se budou konat další volby do zastupitelstev krajů v celé republice.

Od roku 2000, kdy samosprávné kraje vznikly, se konaly již patery volby do zastupitelstev krajů. Zájem kandidátů o volby do zastupitelstva Jihočeského kraje od roku 2000 postupně klesal až na nejnižší hodnotu v roce 2008, kdy bylo zaregistrováno 575 kandidátů. Největší zájem o post krajského zastupitele byl v roce 2016, kdy na kandidátních listinách figurovalo 1 063 platných kandidátů. Od roku 2000 do roku 2018 došlo k nárůstu počtu kandidátů o 58,2 %.

Graf 9.1 Kandidáti podle pohlaví a věku ve volbách do zastupitelstva Jihočeského kraje

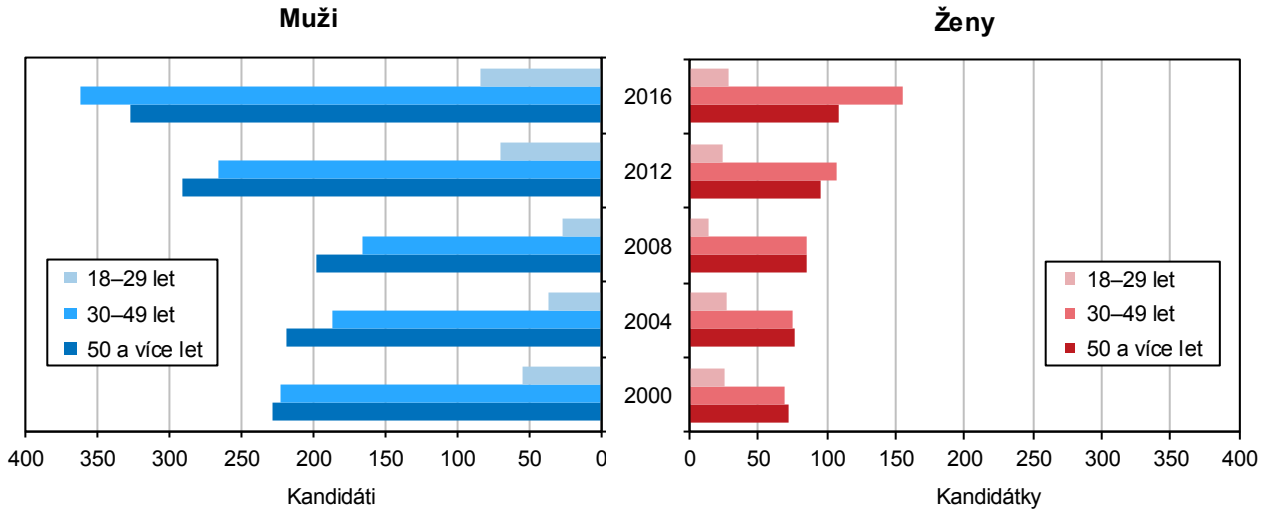

Podíl žen mezi kandidáty činil v roce 2000 necelou čtvrtinu, nejvyšší byl v roce 2008, kdy bylo kandidátů nejméně, a dosáhl téměř jedné třetiny. V roce 2016 bylo zaznamenáno 27,5 % žen mezi platnými kandidáty. Nejméně byly zastoupeny nejmladší kandidátky do 29 let. V dalších dvou věkových kategoriích počet žen stoupal, přičemž v kategorii 30–49 let byl nárůst nejvýraznější (+124,6 %).

Tab. 9.1 Kandidáti a zvolení zastupitelé ve volbách do zastupitelstva Jihočeského kraje podle pohlaví

	Platní kandidáti			Zvolení zastupitelé			Zvolení zastupitelé/kandidáti (%)		
	celkem	z toho ženy		celkem	z toho ženy		celkem	mezi muži	mezi ženami
		počet	v %		počet	v %			
2016	1 063	292	27,5	55	9	16,4	5,2	6,0	3,1
2012	850	226	26,6	55	9	16,4	6,5	7,4	4,0
2008	575	185	32,2	55	11	20,0	9,6	11,3	5,9
2004	622	179	28,8	55	10	18,2	8,8	10,2	5,6
2000	672	167	24,9	55	5	9,1	8,2	9,9	3,0

V Jihočeském kraji se volí 55 členů zastupitelstva. Zatímco v roce 2000 bylo zvoleno 5 žen a jejich podíl činil necelých 10 %, v roce 2008 bylo zvoleno 11 žen, což bylo zatím nejvíce v historii voleb do krajského zastupitelstva, a jejich podíl mezi zastupiteli činil 20,0 %. V dalších volbách bylo shodně zvoleno 9 žen. Největší **úspěšnost** zaznamenaly ženy ve volbách v roce 2008, kdy ze 185 zaregistrovaných kandidátek bylo zvoleno 11 žen (5,9 %).

Volby do obecních zastupitelstev

Volby do zastupitelstev obcí se v České republice konají pravidelně vždy jednou za čtyři roky. Nepravidelně se konají pouze v případě, že počet členů obecního zastupitelstva klesne pod předepsaný počet. První řádné volby do zastupitelstev obcí se konaly v roce 1990, zatím poslední řádné komunální volby se uskutečnily v roce 2018.

Z údajů je zřejmé, že jihočeské ženy se ani v komunální politice příliš neangažovaly. V mezikrajském srovnání v roce 2018 byly podíly žen mezi kandidáty do obecních zastupitelstev v Jihočeském kraji a mezi zvolenými zastupiteli druhé nejnižší po Kraji Vysočina.

V Jihočeském kraji se v říjnu 2018 konaly řádné komunální volby ve všech obcích kromě Němčic v okrese Strakonice, kde se nepodařilo sestavit kandidátní listinu. Celkem bylo zaregistrováno 16 863 **platných kandidátů**, z toho bylo 30,5 % žen. Podíl žen od voleb v roce 2006 vzrostl do roku 2018 o 4 procentní body. V absolutních číslech kandidovalo do obecních zastupitelstev v kraji nejvíce žen v roce 2014, kdy se o funkci ucházelo 5 537 žen.

Ktg. 9.1 Ženy mezi kandidáty podle SO ORP a krajů ve volbách do obecních zastupitelstev v říjnu 2018
(včetně zastupitelstev městských částí a obvodů)

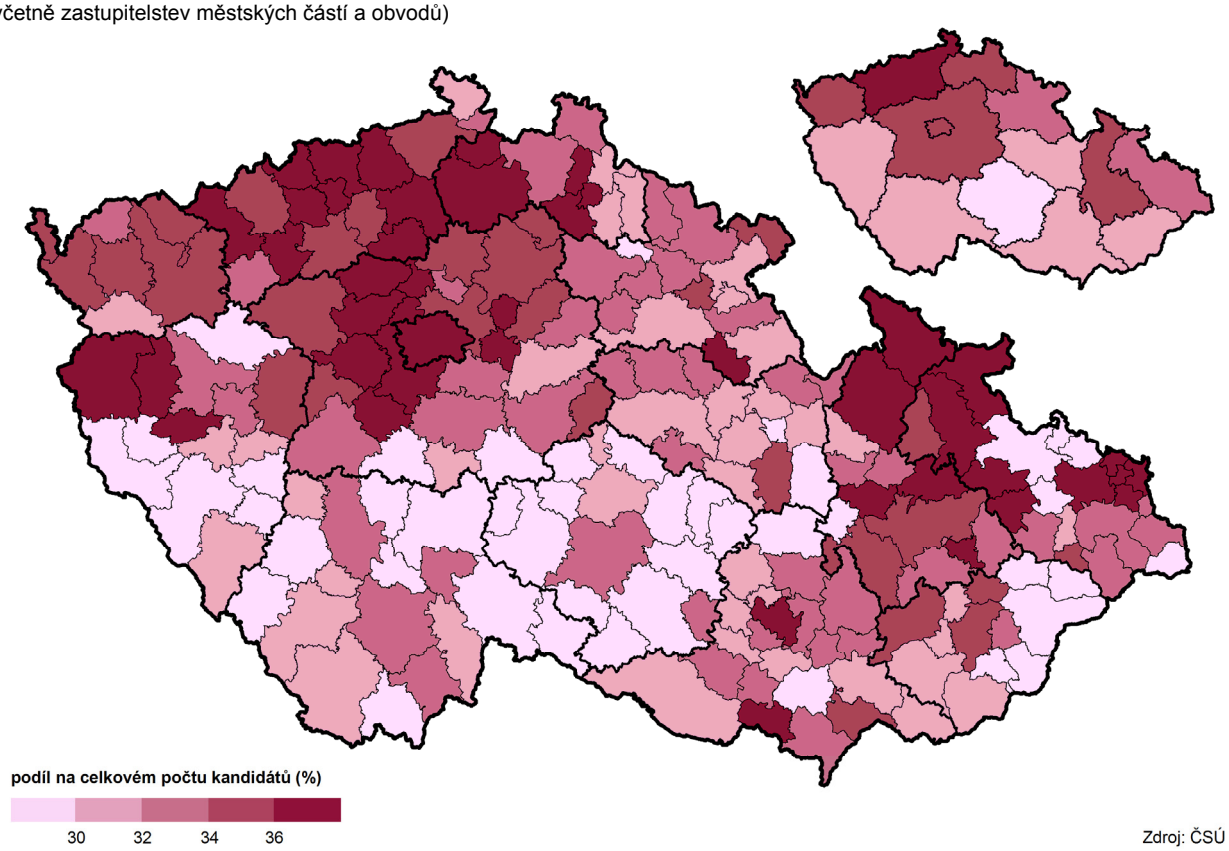

Zdroj: ČSÚ

V říjnu 2018 bylo zvoleno celkem 5 549 **zastupitelů**, přičemž 1 395 mandátů připadlo ženám. Podíl žen na zvolených zastupitelích v roce 2018 činil 25,1 % a byl od roku 2006 nejvyšší, když po celou dobu mírně stoupal.

V celkem 36 obcích v kraji nebyla na kandidátních listinách zaregistrována ani jedna žena. Naopak v žádné obci se nestalo, že by kandidovaly pouze ženy. Přes 80 % žen na kandidátních listinách měly dvě obce okresu

České Budějovice: Hranice (83,3 %) a Čenkov u Bechyně (87,5 %). Po přidělení mandátů bylo v kraji 58 obcí, kde v zastupitelstvu nebyla žádná žena. Nejvíce žen uvedl Čenkov u Bechyně, kde zvolili do sedmičlenného zastupitelstva 6 žen, jejich podíl tedy činil 85,7 %.

Tab. 9.2 Kandidáti a zastupitelé ve volbách do obecních zastupitelstev podle pohlaví a velikostních skupin obcí v říjnu 2018

	Platní kandidáti			Zvolení zastupitelé			Zvolení zastupitelé/kandidáti (%)		
	celkem	z toho ženy		celkem	z toho ženy		celkem	mezi muži	mezi ženami
		počet	v %		počet	v %			
Jihočeský kraj	**16 863**	**5 146**	**30,5**	**5 549**	**1 395**	**25,1**	**32,9**	**35,5**	**27,1**
v tom podle velikosti obce									
do 199 obyvatel	2 184	627	28,7	1 524	401	26,3	69,8	72,1	64,0
200–499 obyvatel	3 177	932	29,3	1 559	417	26,7	49,1	50,9	44,7
500–999 obyvatel	2 494	742	29,8	907	220	24,3	36,4	39,2	29,6
1 000–1 999 obyvatel	2 368	710	30,0	629	155	24,6	26,6	28,6	21,8
2 000–4 999 obyvatel	2 130	669	31,4	455	101	22,2	21,4	24,2	15,1
5 000–19 999 obyvatel	2 763	879	31,8	328	75	22,9	11,9	13,4	8,5
20 000–49 999 obyvatel	1 156	366	31,7	102	18	17,6	8,8	10,6	4,9
50 000 a více obyvatel	591	221	37,4	45	8	17,8	7,6	10,0	3,6

Podíl kandidujících žen **podle velikostních skupin** obcí byl nejvyšší v krajském městě (37,4 %), se snižujícím se počtem obyvatel v obci podíl kandidujících žen klesal. U zvolených zastupitelů byl trend opačný. Nejvyšší podíl zvolených žen byl ve skupinách obcí do 499 obyvatel (26,3 %, resp. 26,7 %), ve městech nad 20 tisíc obyvatel bylo zvoleno méně než 18 % žen.

Tab. 9.3 Kandidáti a zvolení zastupitelé ve volbách do obecních zastupitelstev podle pohlaví a okresů v říjnu 2018

Kraj, okresy	Platní kandidáti			Zvolení zastupitelé			Zvolení zastupitelé/kandidáti (%)		
	celkem	z toho ženy		celkem	z toho ženy		celkem	mezi muži	mezi ženami
		počet	v %		počet	v %			
Jihočeský kraj	**16 863**	**5 146**	**30,5**	**5 549**	**1 395**	**25,1**	**32,9**	**35,5**	**27,1**
České Budějovice	3 569	1 140	31,9	1 049	274	26,1	29,4	31,9	24,0
Český Krumlov	2 135	653	30,6	466	111	23,8	21,8	24,0	17,0
Jindřichův Hradec	2 877	841	29,2	946	240	25,4	32,9	34,7	28,5
Písek	1 955	598	30,6	677	175	25,8	34,6	37,0	29,3
Prachatice	1 662	516	31,0	561	143	25,5	33,8	36,5	27,7
Strakonice	2 178	660	30,3	866	208	24,0	39,8	43,3	31,5
Tábor	2 487	738	29,7	984	244	24,8	39,6	42,3	33,1

V podrobnějším regionálním pohledu **podíl žen** kandidujících do obecních zastupitelstev **v okresech** v roce 2018 kolísal zhruba kolem krajského průměru (30,5 %). Nejvíce žen v absolutních i relativních číslech kandidovalo v obcích okresu České Budějovice. Nejmenší počet žen byl na kandidátních listinách obcí v prachatickém okrese a podíl žen na platných kandidátech byl nejnižší na Strakonicku.

Obdobná byla situace i mezi zvolenými zastupitelkami, když nejvíce v absolutních i relativních číslech jich bylo v obcích okresu České Budějovice a nejméně na Českokrumlovsku.

Úspěšnost kandidátů, tj. podíl zvolených zastupitelů na počtu platných kandidátů, v řádných komunálních volbách od roku 2010 byla u mužů i u žen v kraji nejvyšší v roce 2018.

Graf 9.2 Podíl zvolených zastupitelů na počtu kandidátů podle pohlaví a okresů ve volbách do obecních zastupitelstev

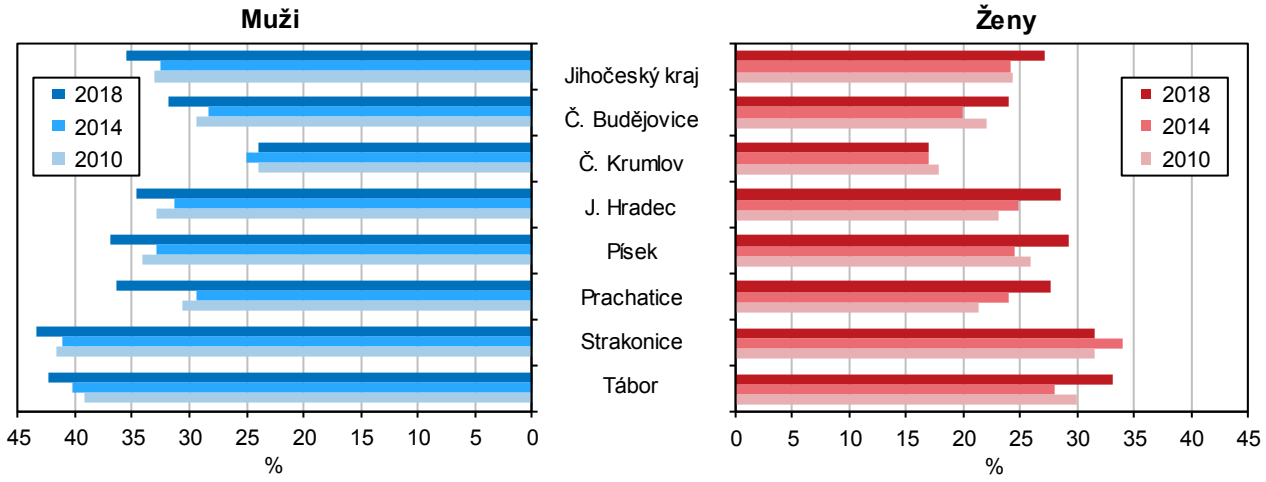

Podle okresů byl patrný nejvyšší nárůst podílu zvolených zastupitelů na počtu platných kandidátů **u žen** oproti roku 2010 v okrese Prachatice, zatímco na Českokrumlovsku došlo k poklesu a podíl zastupitelů na kandidátech u žen byl nejnižší. **U mužů** došlo ve většině okresů v roce 2014 oproti roku 2010 k poklesu a v roce 2018 k nárůstu podílu. Tomuto trendu se vymykal okres Tábor, když v jeho obcích byl nárůst trvalý a okres Český Krumlov, kde podíl zastupitelů na kandidátech kolísal, a nejvyšší hodnota byla v roce 2014.

Ktg. 9.2 Ženy mezi zvolenými zastupiteli podle SO ORP a krajů ve volbách do obecních zastupitelstev v říjnu 2018

(včetně zastupitelstev městských částí a obvodů)

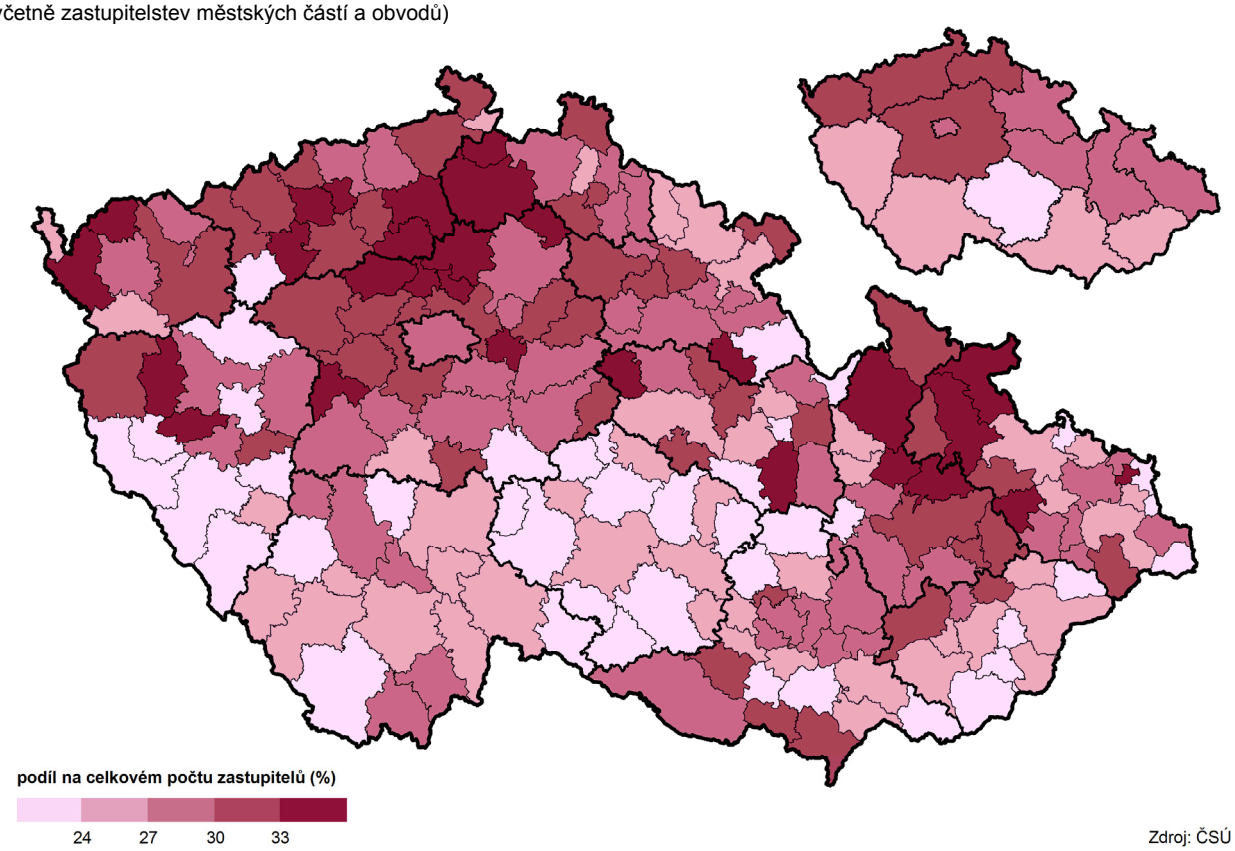

Zdroj: ČSÚ